

הקדמה

כשאתה יוצא מעל פני אדם חכם - אתה נשאר מה שאתה. מה שהיית לפני שנכנסת: טיפש או חכם; כשאתה יוצא מעל פני אדם משכיל - אתה נשאר מה שאתה: משכיל או בער; מעל פני אמן - מה שאתה: אמן או אומן. אבל כשאתה יוצא מעל פני אדם מאמין - אתה יוצא אחר. שכן גם אם אמונתו של המאמין לא דבקה בך היא חלה אף עליך. המאמין מאמין גם בך! (גאולה כהן על הרבי)

“המאמין מאמין גם בך” - תחושה זו עולה לא רק מקריאת מכתבי הרבי לגאולה כהן עצמה, אז עיתונאית ולימים אשת ציבור וחברת כנסת, אלא גם מכל אחד ואחד ממאה ותשעים המכתבים האחרים שבספר זה.

על כוללנה מכנס יחדיו מכתבים שכתב הרבי לנשים במענה לשאלותיהן. המכתבים עוסקים בכל ההיבטים בחייה של אישה, ומשקפים את הקשת הרחבה של הנושאים שהעלו נשים בפני הרבי - משאלות של זוגיות, אימהות, משפחה וקריירה, דרך בירור ענייני השקפה ואמונה, ועד למצוקות נפשיות ולבטים קיומיים.

מכתבי התשובה של הרבי הם חיבור של שמים וארץ. הרבי יורד בדבריו עד לניואנסים הקטנים של המציאות ושל עולם המעשה, ויחד עם זאת מציע לשואלת נקודת מבט מרוממת יותר, מלאה באמונה, ולאורה מפרש מחדש את שאלתה.

את תפקידה של האישה, כמו את תפקידו של כל אדם, רואה הרבי ברצינות תהומית. הוא אינו מותר לאף אחת ואינו מניח לאף אחת לשקוע בבטלה, בדיכאון או ברחמיים עצמיים. במיוחד הוא מנסה לרתום כל יכולת, כוח או כישרון אפשריים למשימה העצומה להביא תקומה לעם היהודי, אחרי המכה הנוראה שספג בשואה ולנוכח הקשיים הרוחניים של הדורות האחרונים.

הרבי העמיד מפעל מפורסם של "שלוחים", אבל לאמיתו של דבר ראה בכל אחד שליח, ולא פחות מכך ראה בכל אחת - שליחה. אמונתו של הרבי אכן חלה על כל אדם, אבל באופן מיוחד האמין הרבי בכוחה של האישה, שעומק השפעתה מתחיל בביתה-פנימה אך משם מתפשט אל הסביבה כולה.

המכתבים שנבחרו לצורך ספר זה נאספו מתוך סדרת-הענק של מכתבי הרבי "אגרות קודש" וכן מתוך שלושת הכרכים של "מורה לדור נבון". המכתבים בלשון הקודש הובאו כאן כלשונם, בשפתו הייחודית של הרבי, למעט התאמות קלות מאוד לשפת ימינו במקום שהדבר נדרש. את המכתבים שנכתבו בידיש או באנגלית הבאנו בגרסתם המתורגמת והערנו על כך במקומם.

ספר זה מצטרף אל את עלית, שהגיש לציבור הרחב מבחר משיחותיו של הרבי לנשים והתקבל באהבה גדולה. גם הפעם אנו משוכנעים שהמסרים המעצימים ורוויי האמונה שבמכתביו של הרבי ידברו לכל אישה באשר היא, ויסייעו לה להתמודד טוב יותר עם אתגרי החיים ולמצות את מלוא כוחה האמיתי - רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה.

ספריית מעיינותיך

תוכן עניינים

נעורים

19	דוגמה חיה של בת ישראל
21	הנעורים - ימי ההכנה
23	הקשיים יחזקו אותך
24	קני לך חברות
26	לא לדחות את לימודי הקודש
28	כשעומדים בניסיון - זוכים לברכת ה'
30	ידידות בלתי רצויה
32	לא לעשות עגל מזהב
35	איך להתגבר על פיתויים
37	נר להאיר
39	להיות "מהלך"
41	משפיעה ולא מושפעת
43	תתחזקי ותראי את הדרך

קשה כקריעת ים סוף

47	החלטה שכלית או רגשית?
48	לא הכל בידינו

87	הכל תלוי ברצון
89	טוב להתייעץ
90	לשנן שוב את דיני טהרת המשפחה
91	לקבל החלטה נכונה
94	לעשות תשובה מעומק הנפש

אימהות

99	ילדים זה אושר
101	תכנון המשפחה
103	הרופאים הם לא א-לוהים
106	העצה לזכות בילדים נוספים
108	בציפייה לבשורות טובות
110	עצות לחודשי ההיריון
111	היריון והנקה
112	אימוץ - על פי התורה
113	הידור בכשרות - מידות טובות לילדים
114	בחינוך - אין מוקדם מדי
116	הווי גולה למקום תורה
118	לא די בבית ספר דתי
120	הנוער רוצה לשמוע אמת
122	היו גאים בילדיכם!
124	עקירת לבנה אחת עלולה להרוס את הבניין

174	לקפוץ למים ולהתחיל "לשחות"
176	הדרך להתגבר על השפעת הסביבה
178	הדרך להתגבר על כעס ורוגז
179	לסייע לאחרים למרות הקשיים
181	לא לקחת ללב
183	לסייע לאחרים זה בריא
185	כך תסייעי לבריאותה של אמך
189	חוליה בשרשרת הדורות
192	המזכרת האמיתית מארץ ישראל
194	"ויזה" רוחנית

שאלות ולבטים באמונה

197	את כן מאמינה
199	נקודת הכובד של היהדות
201	לבסס את קיומו של אלוקים על הבנתנו - סתירה מושגית
203	הנשמה ממשיכה לחיות
206	זו רק חזרה אל המקורות
208	ה' נותן את הכוח

על תפקידה המיוחד של האישה

213	כמו הראש והלב
216	לימוד תורה לנשים

בשדה החינוך וההוראה

- 311 תפקיד נעלה ואחראי
- 312 הוראה צריך ללמוד
- 314 ללמד וללמוד
- 316 לחנך - לא רק להקנות ידע
- 318 כולם "חכמים"
- 320 ילדי ארצך קודמים
- 322 לחזק את הקשר עם האימהות
- 324 מצווה מסייעת למצווה
- 325 לא להתייאש!
- 327 סגולה לילדים
- 329 תפקידה החינוכי של המזכירה
- 331 מזכירה את המטרה האמיתית
- 333 אין מסיבת סיום
- 334 לא למוכשרות בלבד
- 336 עם הקב"ה לא מתווכחים
- 339 אסור לסגת מן המערכה
- 343 לא לפגוע בבנו של מלך

המקום ינחם אתכן

- 347 האבדה היא רק שלנו
- 351 אבל יהודי ונחמה יהודית

דוגמה חיה של בת ישראל

הבת מגיעה למצוות לפני הבן בזכות הבנינה היתרה
שיש בה • בגיל הנעורים חשוב במיוחד לקבל חינוך
דתי, כדי להתחסן מפני ניסיונות המחר שאי אפשר
לשער היום • מכתבים לבת מצווה

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה, בו מודיעה אשר מלאו לה שתיים-עשרה
שנה.

הנה בטח יודעת היא אשר בגיל זה נעשית מחויבת במצוות,
וכמאמר רז"ל: בינה יתרה ניתנה באישה, אשר לכן ה"בר מצווה"
של בנות ישראל היא שנה קודם לבר-מצווה של בני ישראל. וייתן
ה' יתברך שתגדל מעלה מעלה בידיעות והנהגה ישרה, והוריה
שיחיו ירוו ממנה ומשאר ילדיהם שיחיו נחת יהודית חסידית.

בטח משתדלת גם כן להשפיע על סביבתה, להחדיר בה חום
של יראת שמים וחסידות, אשר זהו גם כן צינור וכלי נוסף לקבלת
ברכות ה' יתברך.

בברכה.

במענה על מכתבך בו את מודיעה אשר בט"ו מנחם-אב הגעת
לגיל שתיים-עשרה שנה, היא עונת בת מצווה...

בשאלתך אודות מקום המשך לימודך ואופנו -

לדעתי, כיוון שהחינוך של הנוער, ובפרט החינוך באותן השנים של הגיל שלך, משפיע על כל משך ימי חייו, ובו תלויים העצמאות שלו והתוקף שלו, שיוכל לעמוד בניסיונות שישנם בחייו של כל אחד ואחת;

כיוון שנמצאים אנו בתקופה רבת שינויים, שאי אפשר לשער עתה כלל אופי ותנאי החיים לאחרי שנים אחדות, ולכן אין לדעת גם כן גודל הניסיונות אז שלא להיכשל בענייני צדק ויושר, אמונה ודת -

לכן צריך וחייב כל אחד ואחת מהנוער לקבל חינוך דתי במידה המקסימלית, בכדי שיוכל לעמוד בכל סכנה שלא תבוא, חס ושלום.

ואם אפילו חינוך באופן זה קשור יהיה באיזה אי־נוחיות וכיוצא בזה, במשך תקופת זמן - במה נחשב זה לעומת החיסון ותוספת הכוח שמקבלים על ידי חינוך זה דווקא למשך כל ימי החיים.

קשר מסוכן

מפליא שאת כותבת שהקשר עם הגוי נועד כדי להקל על מצבך, כי התוצאות תהיינה הפוכות • מכתב לנערה במערכת יחסים עם לא־יהודי

זה עתה נתקבל מכתבה מ־4.7.77, ואזכירה בתפילה למילוי משאלות לבבה לטובה.

ובנקודה הכי עיקרית במכתבה, המעוררת תימהון הכי גדול, מה שמזכירה שיוצאת עם גוי - בוודאי למותר להאריך גודל הסכנה וגודל השלילה של עניין שכזה בנוגע לכל אחד ואחת שיש להם שייכות לזה. ולכן גדולה גם כן הפליאה על מה שכותבת שעושה זאת בכדי להקל מצבה, והרי לא ייתכן להקל המצב על ידי עניין חס ושלום שהוא מביא להפך מזה.

בוודאי לא נצרך ביאור בְּאִמּוֹר, ואם רוצה ביאור יותר - תבוא בדברים עם רב בסביבתה. וכיוון שהדיבור עם רב הוא בסודיות, יכולה לדבר אתו בגילוי לב בכל הפרטים והוא ייתן לה עצה טובה. אבל בוודאי ובוודאי שהיציאה עם אינו־יהודי מופרכת בהחלט, וצריכה להפסיק זה בהקדם, ויפה שעה אחת קודם.

וה' יתברך, המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית, יאיר דרכה ויאיר מזלה, ותבשר טוב.

בברכה.

לא לפחד מכישופים

**בורא העולם שומר עלייך. קבלי על עצמך להנהיג את
הבית על יסודי התורה, וזה יזרז את מציאת הזיווג •
מכתב לנערה שחששה שכישוף מונע ממנה להתחתן**

במענה על מכתבה, בו כותבת אשר רבים ביקשו להתחתן אתה,
ולעת עתה לא בא לפועל.

ומובן שאין חס ושלום להתרשם מזה, ועליה להחליט בתוקף
הכי גדול, שכאשר יזמין לה בורא עולם ומנהיגו שידוכה הטוב
תנהג ביתה על יסודי התורה והמצווה בשמירת המצוות בהידור,
וההחלטה בזה באמת תמהר שתמצא זיווג הנכון.

ובמה שכותבת אשר אמרו לה על־דבר מכשפה וכו' - תסיח
דעתה מזה לגמרי, כי בורא עולם ומנהיגו שומר עליה ואין
לכישוף כוח כלל וכלל ח"ו, וכאמור לעיל תתנהג כיאות לבת
ישראל כשרה, שכל אחת מהן נקראת בשם בת שרה, רבקה, רחל
ולאה, ועל ידי זה תתווסף בברכת ה' יתברך נותן התורה והמצווה,
בכל הנצרך לה בכלל ולשידוך טוב בייחוד.

וכיוון שלומדת עם כיתה, עליה להוסיף גם כן בהנהגת הכיתה
בענייני יראת שמים וקיום המצוות, שזה יביא להוספה בכל
הנצרך לה לעצמה.

בברכה.

ילדים זה אושר

אם הקדוש ברוך הוא הוביל אתכם עד הנה, זה מעיד על כך שהוא רוצה לשמור עליכם. ההיריון שאת מודאגת ממנו הוא האושר שיהודים מייחלים לו - מכתב לאישה שזכתה להיחלץ מברית המועצות, בתרגום מיידיש

קיבלתי מכתבה מט' אדר שני. הייתי מרוצה מחציו הראשון של מכתבה, בו הנני רואה שהבינה נכון את תוכן מכתבי לנשי חב"ד ב(...) , והעיקר - שהגשימה זאת במעשה בפועל, להתנהג כפי שצריכה להתנהג בת ישראל בכלל ואישה חסידית בפרט. וה' יתברך ודאי יקיים את הבטחתו, שזה יוסיף ברכה והצלחה במה שנחויץ.

ובקשר לזה מפליא אותי במיוחד חציו השני של מכתבה, בו כותבת שהיא מודאגת ממצבה כעת, שהיא בהיריון וכו'.

בכלל, כל אחד מדורנו מאלו שזכו שה' יתברך הציל אותם, ובפרט אלו שראו נסים בפועל ממש, שה' יתברך הוביל אותם מהמדינה הקודמת והוביל אותם דרך מדינות וגבולות שונים, וסוף כל סוף הביא אותם בשלמות למדינה רגועה - הרי זו ההוכחה הטובה ביותר שה' יתברך רוצה לשמור עליהם. וכאשר רק יעשו כלים מתאימים, בוודאי ייתן להם ה' יתברך את הנצרך להם, ובפרט ילדים בריאים, שזוהי אחת המצוות הראשונות והעיקריות של התורה הקדושה, והאושר העיקרי בפרט שיהודים מייחלים לו.

והנני מקווה שכאשר תקבל מכתבי זה תפסיק לגמרי לדאוג אודות האמור, ותהיה בטוחה באמונה בה' יתברך, שהוא בעל

הבית היחידי של כל העולם ושל כל מה שנמצא בעולם, שהוא ברוך הוא ייתן לה היריון קל ובעתו תלד ולד היא וקיימא, ויחד עם בעלה שי' תגדל את הילד לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

ראוי היה לבדוק את כל המזוזות בדירתם שתהיינה כולן כשרות, ושתינתן בכל יום שני וחמישי בבוקר - מהכסף שמקבלת להוצאות - פרוטה או שתיים לצדקה, וכך יעשה גם בעלה שי'. ולא חשוב כאן הסכום, אלא העיקר שזה יהיה בקביעות. ברור מאליו שזה צריך להיות בלי נדר.

הנני חוזר שוב על הנקודה הנ"ל, שחייבים להיות תקיפים בהחלטה לנהל בית יהודי חסידי, ולהיות חזקים בביטחון בה' יתברך, שהוא ייתן ילדים בריאים וחיים וכל מה שנצרך בגשמיות וברוחניות.

בברכה.

המזכרת האמיתית מארץ ישראל

ביקור בארץ ישראל כאטרקציה תיירותית בלבד, ארץ אחת מני רבות, תורם אך מעט לעתידה של הארץ. הערך האמיתי של ארץ ישראל הוא בקדושתה, בהיותה ארמונו של הקדוש ברוך הוא • מכתב למטיילת, בתרגום מאנגלית

במענה למכתבה, בו שואלת האם ישנה משמעות כלשהי לעובדה שסדרת שקופיות שלקחה מארץ ישראל ומירושלים אבדה.

לאמיתו של דבר, כל דבר שקורה בעולם, ובחייו האישיים של האדם, הינו בעל משמעות ומכיל הרבה דברים שאפשר ללמוד ממנו. זה נכון במיוחד בהתאם להוראתו של הבעל שם טוב, במשמעות זו שכל דבר שיהודי שומע ורואה צריך לשמש הוראה כיצד לשפר את עבודתו לבוראו.

מה שאפשר ללמוד מזה: יהודים רבים, כולל יהודים "דתיים", נוטים באופן טבעי לראות את הסגולות הטובות של ארץ ישראל, שהיא אמנם "ארץ טובה ורחבה" (סידור, ברכת המזון). עם זאת, לפעמים אדם לא שם לב לדבר המהותי שיש בארץ ישראל, והוא, שכל היופי הגשמי שלה אינו בעל ערך כלל בהשוואה לתכונה המהותית שלה, היותה ארץ הקודש, ארץ שעליה אומרת התורה ש"עיני ה' אלוֹקֵיךְ בה מרשית השנה ועד אחרית שנה" (דברים יא, יב). התכונה המהותית הזו של ארץ ישראל צריכה להשרות על כל אחד מידה עצומה של יראת כבוד, אשר צריכה להתבטא

במאמצים גדלים והולכים להביא את התנהגותו היום-יומית לידי התאמה עם הקדושה של ארץ ישראל. ההשפעה מוכרחת להיות חזקה דיה כדי שיהיה לה אופי מתמשך, כך שלביקור בארץ הקודש יהיה אפקט תמידי על כל ההשקפה של האדם וההתנהגות היום-יומית כתוצאה מכך.

עם זאת, אם ביקור בארץ ישראל מוגבל לצפייה באתרים ולצילום תמונות ושקופיות של המקומות היפים והנופים וכו', אזי ארץ ישראל הופכת להיות לא יותר מאטרקציה תיירותית, ארץ אחת מני רבות. ביקור כזה תורם מעט לעתידה האמיתי ולגורלה של ארץ ישראל, שעליה אנחנו אומרים בתפילותינו, "ומפני חטאינו גלינו מארצנו" (סידור, מוסף ליום-טוב). לכן, המסקנה המיידית צריכה להיות, לסלק את כל אותם גורמים אשר שללו אותנו מארץ ישראל, ולחזק את כל אותם גורמים אשר יחזירו לנו את ארץ ישראל באופן יציב ותמידי.

השורות האמורות אינן מכוונות להדגיש אפשרויות שאברו, אלא דווקא להתמקד באפשרויות העתיד. שכן, בוודאי נזכרת מזמן לזמן בזיכרונות מהביקור שלה בארץ ישראל, אשר שווה לביקור בארמונו האישי של הקדוש ברוך הוא (ספרי עקב יא, כד). ולכן, יש לקוות שזיכרונות אלה יביאו במקביל להתעלות בהתנהגות היום-יומית וביראת שמים, משום שהאדם נמצא תמיד בנוכחותו של הקדוש ברוך הוא.

בברכה.

לימוד משותף של נשים

חשוב לאסוף נשים צעירות ללמוד על יהדות, ללא מטרה פוליטית או גיוס כספים. המטרה צריכה להיות קיום המצוות המעשיות, אלא שלפעמים יש לעשות זאת בדיפלומטיות. חשוב לשתף גם את הנשים עצמן • מכתבי הדרכה לשיעורים וקבוצות ללימוד לנשים, בתרגום מיידיש

שמחתי לקבל את מכתבה, בו כותבת אודות העניין הכי נעלה – לארגן קבוצת נשים צעירות ולהתאסף יחד בזמנים קבועים ללמוד ולשוחח אודות ענייני יהדות, ובפרט דינים מתורתנו הקדושה ומנהגי ישראל, שאת הנחיצות בזה אין לשער, ובפרט כשמדברים לנשים צעירות שרק מתחילות להעמיד את ביתן, שבהעמדה זו תלוי העתיד של דור ישרים יבורך.

שמחתי מההבהרה שהבהירה להם שאין זה עניין פוליטי ולא ארגון גיוס כספים, שלמרבה הצער כאן באמריקה זה נעשה "עגל" רחמנא ליצלן, ועל ידי זה מרתיעים ודוחים אנשים רבים שחשוב מאוד וראוי לעבוד עמהם. והנני מקווה שתעשה בזה במרץ הראוי, שבוודאי יוכתר בהצלחה.

מצורף בזה העתק ממכתבי לסניפי אגודת נשי ובנות חב"ד, ואף שהקבוצה שלהן היא עדיין בתחילת ההתארגנות, הרי ביכולתה לקרוא זאת – כפי שהאמת היא – בתור מכתב שנשלח לידידות שלכן שהן חברות בארגון נשי ובנות חב"ד, ובהתכנסות זו גם למסור פרישת שלום וברכת הצלחה לכל אלו שכבר משתתפות, וגם לאלו שתצטרפנה בעתיד לעשות את רצון ה' יתברך לחזק

ולהפיץ יהדות. וה' יתברך ימלא את הנצרך להן ולמשפחותיהן.
 בטח מיותר להסב תשומת לב לכה לכך שהמטרה העיקרית צריכה
 להיות לוודא שישמרו לעשות את המצוות המעשיות בנוגע לחיי
 היום-יום, כי זה כל האדם, אף שבנוגע לאנשים מסוימים יש
 להביא לכך בדרך דיפלומטית ועל ידי הקדמות והכנות שונות,
 אבל ההכנה אינה צריכה "לבלוע" את הדבר העיקרי.
 בברכת הצלחה.

נ.ב. על שאלתה האם תשתייך לארגון פוליטי של נשים
 צעירות, הנה לדעתי אין זה נחוץ, כי אינני רואה כל תועלת בזה,
 ונזק לעבודתה זה בוודאי יביא, כי יהיה ארגון זה אשר יהיה, הרי
 ישנו מספר מסוים שלא תהיינה מרוצות. אבל אין זה שולל - אם
 יש בזה לפעמים צורך או תועלת לרבים - להתארח לפעמים
 באסיפה שלהן בתור אורחת.

במענה על מכתבה מכ"ז שבט, בו כותבת שלמרבה הצער באות
 רק חלק מהחברות ללימוד בקבוצה שהיא מנהלת.

אחת העצות לתקן זאת היא על ידי הכנסת החברות בעבודה,
 היינו שלא זו בלבד שיבואו לשמוע, אלא גם שהן תשתתפנה
 בעבודה בעצמן, על ידי זה שיתקיימו דיונים, שאלות ותשובות,
 ומזמן לזמן כל אחת מהחברות תיתן ביאור והערכה בעניינים
 הנלמדים על ידי הכנה לזה לפני כן. ניתן גם למשוך אותן יותר
 אל העבודה על ידי הוצאת עלון שכל אחת תיטול בו חלק מתאים.
 בטח יש לה גם לימודים לעצמה, בהוספה למה שלומדת בפני
 הקבוצה, ומן הראוי שגם זה יהיה בחברותא של כמה נשים.
 בברכת הצלחה ולבשורות טובות בכל האמור.